

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ
Hevesy György Országos Kémiaverseny, 8. évfolyam, 2016. március 19.

1. feladat

- a) NO₂ (Ha más anyagot is megjelöl, nem jár pont.) 1 pont
- b) S₈ (1), NH₃ (½), NO₂ (½), CO₂ (½), SO₂ (½)
 (Ha más anyagot is megjelöl, anyagonként –½, de az összpontszám 0-nál nem kevesebb.) 3 pont
- c) NaCl (½), NaNO₃ (½), CaCO₃ (½), Na₂CO₃(½)
 (Ha más anyagot is megjelöl, anyagonként –½, de az összpontszám 0-nál nem kevesebb.) 2 pont
- d) HCl (½), NO₂ (½), CO₂ (½), SO₂ (½)
 (Ha más anyagot is megjelöl, anyagonként –½, de az összpontszám 0-nál nem kevesebb.) 2 pont
- e) CO (Ha más anyagot is megjelöl, nem jár pont.) 1 pont
- f) C, SiO₂ 2 × 1 pont: 2 pont
- g) SiO₂ (1) Na₂CO₃ vagy CaCO₃ (1) 2 × 1 pont: 2 pont
- h) NaCl, SO₂, CO₂, NaNO₃ közül kettő 2 × 1 pont: 2 pont
- Ha képletek helyett végig névvel válaszol, akkor az elért pontszám felét kapja meg. Ha a chilei salétrom vagy a szóda képlete, illetve a gyémánt vegyjele helyett a nevet (vagy S₈ helyett a vegyjelet) írja, akkor az adott pont felét kapja meg. Ha egy-egy más helyen elfelejt a képlettel válaszolni, akkor azt ne büntessük! **15 pont**

2. feladat

- a) Zavarosodást (csapadékképződést). 1 pont
 A CO₂ (szén-dioxidot) azonosítottuk. 1 pont
 Mészke (kalcium-karbonát) csapódik ki. 1 pont
 Ca(OH)₂ + CO₂ = CaCO₃ + H₂O 1 pont
- b) C – NH₃ 1 pont
 D – HCl 1 pont
 NH₃ + H₂O = NH₄⁺ + OH⁻ 1 pont
 HCl + H₂O = H₃O⁺ + Cl⁻ (vagy HCl = H⁺ + Cl⁻) 1 pont
- c) Ca(OH)₂ + 2 HCl = CaCl₂ + 2 H₂O 2 pont
 (1 pont a helyes képletekért, 1 pont a rendezésért.)
- d) Hidrogén: az égő gyújtópálca meggyújtja a gázt. 1 pont
 Oxigén: a parázsló gyújtópalcát lánggra lobbantja a gáz. 1 pont
- 12 pont**

3. feladat

X: Al Y: S Z: H A: O 4 × 1 pont: 4 pont

Az YA₃ összetételének használata a meghatározáshoz vagy igazoláshoz

(Például, ha feltételezi, hogy Y a kén /ami a záptojás szagú gáz alapján jogos/, akkor az YA₃-ban 1 mol Y (kén) mellett 3 mol A van:

$$\frac{32 \text{ g S}}{40\%} \qquad \frac{x \text{ g A}}{60\%}$$

Ebből: $x = \frac{60}{40} \cdot 32 \text{ g} = 48 \text{ g}$ a 3 mol A, így 1 mol 16 g, vagyis ez az oxigén.

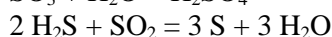
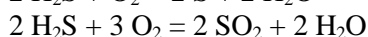
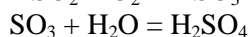
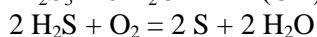
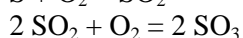
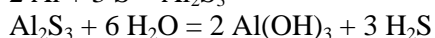
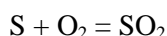
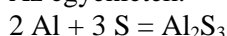
Másik példa: Igazolás, ha feltételezi, hogy az YA₃ a SO₃:

1 mol SO₃ 80 g, benne 1 mol S, azaz 32 g kén van, ami az össztömeg:

$$\frac{32 \text{ g}}{80 \text{ g}} \cdot 100\% = 40\% \text{-a.)}$$

A X₂Y₃ összetételének használata a meghatározáshoz vagy igazoláshoz (az előbbihez hasonlóan). 2 pont

Az egyenletek:

(Tört számú együtthatókkal is elfogadhatók az egyenletek. A kén esetében S₈-ra vagy 1/8 S₈-ra rendezve is.)

8 × 1 pont: 8 pont

16 pont

4. feladat

	<i>Legkisebb</i>	<i>Legnagyobb</i>		<i>Legkisebb</i>	<i>Legnagyobb</i>	
1.	<i>b, c</i>	<i>a</i>	6.	<i>b</i>	<i>c</i>	
2.	<i>a, b</i>	<i>c</i>	7.	<i>c</i>	<i>b</i>	
3.	<i>b</i>	<i>a, c</i>	8.	<i>b</i>	<i>a</i>	
4.	<i>c</i>	<i>b</i>	9.	<i>c</i>	<i>b</i>	
5.	<i>b, c</i>	<i>a</i>	10.	<i>a</i>	<i>c</i>	20 × 1 pont: 20 pont

5. feladat

120 cm³ oldat: 120 cm³ · 1,13 g/cm³ = 135,6 g (1)

Benne a hidrogén-peroxid: 135,6 g · 0,35 = 47,46 g (1)

Ennek anyagmennyisége: 47,46 g : 34 g/mol = 1,396 mol

Az **első egyenlet szerint** az oxigén ennek a fele: **0,698 mol.** (2)

A **második egyenlet szerint** az oxigén ugyanannyi,

mint amennyi a hidrogén-peroxid: **1,396 mol.** (2)

6 pont**6. feladat**

a) 100 cm³ tömény kénsavoldat 184 g, ebben a 98,0 tömeg%-os oldatban van:

$$184 \text{ g} \cdot 0,98 = 180,32 \text{ g kénsav} \quad (2)$$

100 cm³ híg kénsavoldat 106 g, ebben a 10,0 tömeg%-os oldatban van:

$$10,6 \text{ g kénsav} \quad (2)$$

Az oldott anyag tömege a keletkező oldatban:

$$180,32 \text{ g} + 10,6 \text{ g} = 190,92 \text{ g} \quad (1)$$

$$\text{A keletkező oldat tömege: } 184 \text{ g} + 106 \text{ g} = 290 \text{ g} \quad (1)$$

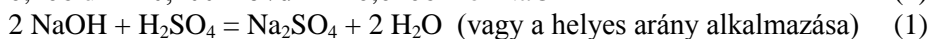
A keletkező oldat:

$$\frac{190,92 \text{ g}}{290 \text{ g}} = 0,658, \text{ azaz } \mathbf{65,8 \text{ tömeg}\% \text{-os.}} \quad (1)$$

7 pont

b) 206 cm³ 0,100 mol/dm³-es oldatban van:

$$0,206 \text{ dm}^3 \cdot 0,100 \text{ mol/dm}^3 = 0,0206 \text{ mol NaOH} \quad (1)$$

Az egyenlet alapján 0,0206 mol NaOH 0,0103 mol H₂SO₄-t semlegesít. (1)

Ennyi kénsav volt a keletkezett oldat 1,00 cm³-ében, vagyis

1000 cm³-ben (1,00 dm³-ben) ennek ezerszerese:

$$\mathbf{10,3 \text{ mol/dm}^3} \text{ volt a koncentrációja.} \quad (1)$$

4 pont

(Ha nem a közömbösítés adataival számol, hanem 200 cm³-es végtérfogatot feltételez,

és az a) rész adataival próbál eredményre jutni, az elvileg hibás, a b) részre pont nem adható.)

c) A keletkező oldatban lévő kénsav: $\frac{190,92 \text{ g}}{98,0 \text{ g/mol}} = 1,948 \text{ mol}$ (1)

A b)-ben kiszámított koncentráció alapján az oldat térfogata:

1000 cm³ oldatban van 10,3 mol kénsav

$$\frac{x \text{ cm}^3 \text{-ben van}}{1000} = \frac{1,948 \text{ mol}}{10,3} \quad \rightarrow \quad x = 189,1 \text{ (cm}^3\text{)}$$

$$\frac{x}{1000} = \frac{1,948}{10,3} \quad \rightarrow \quad x = 189,1 \text{ (cm}^3\text{)} \quad (2)$$

Az oldat sűrűsége tehát:

$$\rho = \frac{290 \text{ g}}{189,1 \text{ cm}^3} = \mathbf{1,53 \text{ g/cm}^3} \quad (1)$$

4 pont

(Ha a b)-ben számítási vagy elvi hiba miatt más – de nem irreális – eredményt kapott, akkor azzal helyesen számolva a c)-ben maximális pontszámot kaphat.

Ha 100 cm³ + 100 cm³ = 200 cm³-es térfogattal számol, az elvi hiba, akkor a c) kérdésre sem adható pont.)

15 pont

7. feladat

- a) $10\,000/891 = 11,2$ mol metán égése termel 10 000 kJ hőt. (1)
 $\text{CH}_4 + 2 \text{O}_2 = \text{CO}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$ (1)
 Az egyenlet alapján 11,2 mol CH_4 **11,2 mol CO_2 -ot termel.** (1) 3 pont
- b) 1,00 kg, azaz 1000 g PB-gáz 400 g propánt és 600 g butánt tartalmaz. (1)
 400 g propán: $400/44 \text{ mol} = 9,09 \text{ mol}$ (1)
 600 g bután: $600/58 \text{ mol} = 10,34 \text{ mol}$ (1)
 $\text{C}_3\text{H}_8 + 5 \text{O}_2 = 3 \text{CO}_2 + 4 \text{H}_2\text{O}$ (2)
 $\text{C}_4\text{H}_{10} + 6,5 \text{O}_2 = 4 \text{CO}_2 + 5 \text{H}_2\text{O}$ (2)
 (Mindkét esetben 1 pont a CO_2 és a H_2O együtthatóiért, 1 pont az O_2 együtthatójáért.)
 9,09 mol propán termel: $9,09 \cdot 2220 \text{ kJ} = 20\,180 \text{ kJ}$ hőt
 10,34 mol bután pedig: $10,34 \cdot 2880 \text{ kJ} = 29\,779 \text{ kJ}$ hőt,
 összesen: 49 959 kJ hő termelődik. (2)
 Eközben keletkezik:
 $9,09 \cdot 3 \text{ mol} + 10,34 \cdot 4 \text{ mol} = 68,63 \text{ mol}$ (**68,6 mol**) **szén-dioxid.** (2) 11 pont
- c) 10 000 kJ termelése esetén a metánból 11,2 mol CO_2 termelődik,
 49 959 kJ (kb. 50 000 kJ) hő esetén ez kb. $11,2 \text{ mol} \cdot 5 = 56,0 \text{ mol}$ (1)
 Mivel $56,0 \text{ mol} < 68,6 \text{ mol}$, **a vezetékes gáz (metán)** a szén-dioxid-gáz
 kibocsátása szempontjából **kevésbé környezetszennyező.** (1) 2 pont
 (Természetesen az is helyes megoldás, ha a PB-gázt számítja át 10 000 kJ
 hő kibocsátására, és azt hasonlítja össze.
 Az a)-ban, illetve b)-ben hibásan kiszámított eredménnyel helyesen
 számolva a c) kérdésre maximális pontszám jár.) **16 pont**

Felterjeszthetők a legalább 75 pontot elért dolgozatok, vagy a legjobb 10 – bármilyen pontszámú – dolgozat.